

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ
ของสถาบันการศึกษาสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

นำพิชญ์ ธรรมิเวศน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

เมษายน 2549

ISBN 974-502-710-3

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์
ของ นำพิชญ์ ธรรมหิเวศน์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษา
ดุเชฎฐบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

..... ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม รอดประเสริฐ)

..... กรรมการ

(ศาสตราจารย์ นพ.วุฒิชัย ธนาพงศธร)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.กล้า ทองขาว)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมธ เดี่ยววิเศษ)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพรัตน์ วงษ์นาม)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม รอดประเสริฐ)

..... กรรมการ

(ศาสตราจารย์ นพ.วุฒิชัย ธนาพงศธร)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.กล้า ทองขาว)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมธ เดี่ยววิเศษ)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพรัตน์ วงษ์นาม)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสรี ชัดแจ้ง)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษาดุเชฎฐบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม ม่วงมี)

วันที่ 10 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2549

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์ ระดับบัณฑิตศึกษา

จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

ประจำภาคปลาย ปีการศึกษา 2547

ประกาศคุณูปการ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม รอดประเสริฐ ซึ่งเป็นประธานที่ปรึกษาตลอดการดำเนินกิจกรรมวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนลุล่วง และขอกราบขอบพระคุณ คณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ทุกท่าน อันได้แก่ ศาสตราจารย์ นพ.วุฒิชัย ธนาพงศธร รองศาสตราจารย์ ดร. กล้า ทองขาว รองศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ เดียวอิสระ และ รองศาสตราจารย์ ดร.ไพรัตน์ วงษ์นาม ซึ่งได้เสียสละเวลาให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำด้วยดีเสมอมา ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการวิจัยอย่างยิ่ง และคณาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษา ที่ได้มีส่วนช่วยให้ผู้วิจัยมีความรู้และมีโอกาสได้รับคำแนะนำ รวมทั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) และมหาวิทยาลัยบูรพา ที่สนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร และเพื่อนร่วมงาน ในส่วนพัฒนาบุคลากร สถาบันพระบรมราชชนก และวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสงขลา ที่ช่วยสนับสนุนกำลังใจและให้โอกาสในการศึกษาต่อจนสำเร็จอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนขอขอบคุณบุคลากรทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในทุกขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูล

เวลาที่มีค่าที่สุดในช่วงของการศึกษาและดำเนินการวิทยานิพนธ์ คือการได้เพื่อนที่จริงใจ เอื้ออาทรและช่วยเหลือดูแลอย่างสม่ำเสมอ เกินกว่าคำขอบคุณจะตอบแทน

ท้ายที่สุด...ขออุทิศผลของความสำเร็จทั้งมวลที่เกิดขึ้นจากวิทยานิพนธ์นี้แด่ดวงวิญญาณที่เคารพรักของ คุณพ่อประสงค์ ธรรมหิเวศน์ ผู้ซึ่งจุดประกายความหวังด้านการศึกษาของครอบครัวที่รักยิ่งตลอดมา แม้ท่านจะไม่มีโอกาสอยู่รับความสำเร็จได้ แต่ทุกคนที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จครั้งนี้ ขอมอบผลดีที่เป็นความหวังของท่านเพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาสืบไป...

นำพิชญ์ ธรรมหิเวศน์

44810027: สาขาวิชา: การบริหารการศึกษา; กศ.ด.(การบริหารการศึกษา)

คำสำคัญ: การนํานโยบายไปปฏิบัติ/ การประกันคุณภาพการศึกษา/ สถาบันการศึกษา
สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

นำพิชญ ธรรมทิวะ: การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการนํานโยบายการประกัน
คุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ ของสถาบันการศึกษาสังกัดกระทรวงสาธารณสุข (AN ANALYSIS
OF FACTORS AFFECTING THE IMPLEMENTATION OF EDUCATIONAL QUALITY
ASSURANCE POLICY IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE MINISTRY OF
PUBLIC HEALTH) อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์: ประทุม รอดประเสริฐ, Ed.D., วุฒิชัย
ธนาพงศธร, M.D., กล้า ทองขาว, Ph.D., สุเมธ เดียววิเศษ, Ph.D., ไพรัตน์ วงษ์นาม, ค.ด.
217 หน้า. พ.ศ. 2549. ISBN 974 - 502 - 701 - 3

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการนํานโยบายการประกัน
คุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ ของสถาบันการศึกษาสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ดำเนินการเป็น 5
ขั้นตอนโดย 1) วิเคราะห์เอกสาร เพื่อสร้างกรอบการวิจัยและรูปแบบจำลองความสัมพันธ์
โครงสร้างเชิงสาเหตุ 2) สร้างและพัฒนาเครื่องมือ เป็นแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึก
การสังเกต 3) เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม จากคณะกรรมการประกันคุณภาพ
การศึกษาของสถาบันการศึกษาสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ทั้ง 39 แห่งรวม 392 คน และข้อมูล
เชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์รวมกับการสังเกตรวม 11 สนาม 4) วิเคราะห์ข้อมูล และทดสอบ
ความสอดคล้องของรูปแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยโปรแกรม LISREL Version 8.53
และ 5) ศึกษาความเป็นไปได้ของรูปแบบ จากกลุ่มผู้บริหารสถาบันการศึกษา สังกัดกระทรวง
สาธารณสุข 25 คน

ผลการศึกษาปรากฏว่า 1) ปัจจัยที่มีผลต่อการนํานโยบายการประกันคุณภาพการ
ศึกษาไปปฏิบัติ คือ ปัจจัยสาระนโยบาย การสนับสนุนการปฏิบัติ และศักยภาพหน่วยปฏิบัติ
โดยสาระนโยบายมีอิทธิพลรวมต่อผลของการนํานโยบายไปปฏิบัติมากที่สุด 2) รูปแบบความ
สัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของข้อมูลเชิงประจักษ์กลมกลืนระดับดี 3) รูปแบบการนํานโยบายไป
ปฏิบัติ สรุปได้ว่า การสนับสนุนการปฏิบัติ ศักยภาพหน่วยปฏิบัติ และสาระนโยบาย สามารถ
ทำนายผลของการนํานโยบายไปปฏิบัติ ได้ร้อยละ 47

44810027; MAJOR: EDUCATIONAL ADMINISTRATION;
Ed.D.(EDUCATIONAL ADMINISTRATION)
KEYWORDS: POLICY IMPLEMENTATION/ EDUCATIONAL QUALITY ASSURANCE/
EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE MINISTRY OF PUBLIC HEALTH
NAAMPITCH THAMHIWETH: AN ANALYSIS OF FACTORS AFFECTING THE
IMPLEMENTATION OF EDUCATIONAL QUALITY ASSURANCE POLICY IN EDUCATIONAL
INSTITUTIONS UNDER THE MINISTRY OF PUBLIC HEALTH. DISSERTATION ADVISORS:
PRACHOOM RODPRASERT, Ed.D., VUTTICHAJ TANAPONGSATHORN, M.D., KLA TONGKOW,
Ph.D., SUMETH DEOISRES, Ph.D., PAIRAT WONGNAM, Ed.D. 217 P. 2005. ISBN 974-502-701-3

The study aimed at analyzing the factors affecting the implementation of educational quality assurance policy in educational institutions under the Ministry of Public Health. It also aimed to find the factors affecting and the model that fits for the institutions under the Ministry of Public Health. The study consisted of 5 phases. The first one was to analyze and build the hypothesis model to find the major factors and measurement variables in the implementation of educational quality assurance policy in educational institutes. The data were gathered from literature reviews and related research documents. The second one was to create and to verify the research instruments. The third and fourth phases were designed for collecting quantitative data from QA's committees of all 39 institutes and qualitative data from 11 fields in the central and all regions; to analyze the data and to test the fit of empirical model by LISREL version 8.53. The final one was the feasibility study of the model by the focus group of 25 institutional administrators.

The study revealed as follows: 1) three major factors affecting the implementation of educational quality assurance policy in educational institutions under the Ministry of Public Health were; policy factors, supportive factors, and organizational competence factors affecting to policy performance factors, 2) the test of empirical model was well fit, and 3) the effects in the model showed that the path coefficient was 47 % could be predicted.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	4
สมมติฐานการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	6
ขอบเขตการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
การนำนโยบายไปปฏิบัติ.....	13
แนวคิดเบื้องต้น.....	13
กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ.....	16
แนวทางการศึกษาและทดสอบแนวคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติ.....	19
ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ.....	35
การศึกษาผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติ.....	41
นโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา.....	45
การประกันคุณภาพอุดมศึกษา และภารกิจของสถาบันการศึกษา	
สังกัดกระทรวงสาธารณสุข.....	50
การประกันคุณภาพการศึกษา ของสถาบันอุดมศึกษา.....	50

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
2	ภารกิจของสถาบันการศึกษา สังกัดกระทรวงสาธารณสุข.....	56
	การนำนโยบายประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติในสถาบันการศึกษา และการพัฒนารูปแบบจำลองเพื่อศึกษาการนำนโยบายการประกันคุณภาพ การศึกษาไปปฏิบัติ.....	62
	การนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติในสถาบันการศึกษา... การพัฒนารูปแบบจำลองเพื่อศึกษาการนำนโยบายการประกันคุณภาพ การศึกษาไปปฏิบัติ.....	62
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	79
	ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและพัฒนากรอบแนวคิดในการวิจัย	79
	ขั้นตอนที่ 2 สร้างและพัฒนาเครื่องมือการวิจัย.....	81
	ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	87
	ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	91
	ขั้นตอนที่ 5 ศึกษาความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ.....	93
4	ผลการวิจัย.....	96
	ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น.....	96
	ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรสังเกตได้.....	98
	ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของรูปแบบจำลองความสัมพันธ์ โครงสร้างเชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายการประกันคุณภาพ การศึกษาไปปฏิบัติ กับข้อมูลเชิงประจักษ์.....	109
	ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลของตัวแปร.....	113
	ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ.....	120
	ผลการศึกษาความเป็นไปได้.....	146
5	สรุป และอภิปรายผลการวิจัย.....	148
	สรุปผลการวิจัย.....	148
	การอภิปรายผลการวิจัย.....	151
	ข้อเสนอแนะ.....	165

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
ข้อเสนอแนะในการใช้ผลการวิจัย.....	165
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย.....	166
บรรณานุกรม.....	167
ภาคผนวก.....	178
ภาคผนวก ก ตารางวิเคราะห์ไเอกสสาร	179
ภาคผนวก ข รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	188
ภาคผนวก ค การวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบสอบถาม	
ตัวอย่างแบบสอบถาม.....	191
ภาคผนวก ง รายนามผู้บริหารเขตนากลุ่มศึกษาความเป็นไปได้.....	197
ภาคผนวก จ การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ.....	200
ภาคผนวก ฉ คำสั่งการใช้โปรแกรมวิเคราะห์ LISREL	207
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	217

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา จำแนกตามข้อมูลเบื้องต้น.....	97
2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ ความโด่ง และค่าสัมประสิทธิ์ การกระจายของตัวแปรสังเกตได้.....	99
3 แสดงความสัมพันธ์ตัวแปรสังเกตได้ในรูปแบบการนำนโยบายการประกันคุณภาพ การศึกษาไปปฏิบัติ กับผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติ.....	101
4 เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ของรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้าง เชิงสาเหตุ.....	102
5 ค่าสถิติ Bartlett's Test of Sphericity และค่าดัชนี KMO การวิเคราะห์องค์ประกอบ ของโมเดลวัดรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุ ปัจจัยที่มีผลต่อการ นำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ ของสถาบันการศึกษาสังกัด กระทรวงสาธารณสุข.....	104
6 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันนโยบาย.....	105
7 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการสนับสนุนการปฏิบัติ.....	106
8 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันศักยภาพหน่วยปฏิบัติ.....	107
9 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติ.....	108
10 แสดงค่าสถิติตรวจสอบความตรงและความกลมกลืนของโมเดล.....	112
11 แสดงค่าสถิติการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรในรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้าง เชิงสาเหตุ.....	117
ภาคผนวก ก-1 วิเคราะห์ปัจจัยกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ.....	180
ภาคผนวก ก-2 วิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานนโยบายการประกันคุณภาพอุดมศึกษา.....	183
ภาคผนวก ข-1 คุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ.....	190
ภาคผนวก จ-1 น้ำหนักตัวแปรปัจจัยการพยากรณ์สัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณ.....	201

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
2	ตัวแบบกระบวนการนํานโยบายไปปฏิบัติของแวน มีเตอร์ และแวน ฮอร์น.....	21
3	แนวทางการนํานโยบายไปปฏิบัติของ แวน ฮอร์น.....	21
4	กรอบแนวคิดกระบวนการนํานโยบายไปปฏิบัติของซาบาเตียร์ และแมสมาเนียน.....	26
5	ตัวแบบกระบวนการนโยบาย-แผน-การปฏิบัติ.....	27
6	การนํานโยบายไปปฏิบัติโดยใช้ตัวแบบที่ยึดหลักเหตุผล.....	29
7	การนํานโยบายไปปฏิบัติโดยใช้ตัวแบบทางด้านการจัดการ.....	30
8	การนํานโยบายไปปฏิบัติโดยใช้ตัวแบบด้านการพัฒนาองค์กร.....	32
9	การนํานโยบายไปปฏิบัติโดยใช้ตัวแบบทางด้านกระบวนการของระบบราชการ.....	32
10	การนํานโยบายไปปฏิบัติโดยใช้ตัวแบบทางการเมือง.....	33
11	การศึกษาการนํานโยบายไปปฏิบัติโดยใช้ตัวแบบทั่วไป.....	34
12	ตัวแบบกระบวนการนํานโยบายไปปฏิบัติของ กล้า ทองขาว.....	36
13	รูปแบบจำลองความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุปัจจัยที่มีผลต่อการนํานโยบาย การประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ	78
14	สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	95
15	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดสาระนโยบาย.....	105
16	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลวัดการสนับสนุนการปฏิบัติ.....	106
17	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดศักยภาพหน่วยปฏิบัติ.....	107
18	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดผลของการนํานโยบายไปปฏิบัติ..	108
19	ความสอดคล้องของรูปแบบจำลองความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผล ต่อการนํานโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ กับข้อมูลเชิงประจักษ์.....	109
20	รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ปรับแล้ว.....	111
21	รูปแบบการนํานโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ ของสถาบันการศึกษา สังกัดกระทรวงสาธารณสุข.....	151
ภาคผนวก จ-1 รูปแบบการนํานโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ (Multiple Regression).....		202